

Karta Pracy – Rewolucja Przemysłowa

Grupa I - Przyczyny rewolucji przemysłowej

1. Na podstawie informacji zawartych w podręczniku odpowiedz na pytania:

- **Kiedy i w którym kraju rozpoczęła się rewolucja przemysłowa?**
W XVIII w., w Anglii.
- **Gdzie rozpoczęły się zmiany i na czym polegały?**
Na wsi wprowadzono nowoczesne metody uprawiania ziemi, upowszechniła się hodowla owiec i zakończony został proces ogradzania.
- **Co było przyczyną zmian w innych krajach?**
W czasie rewolucji francuskiej i okresie napoleońskim w większości krajów (poza Niderlandami, Austrią i Rosją) chłopci zyskali wolność osobistą, a niektórzy także ziemię.
- **Co było następstwem zachodzących zmian?**
Chłopi nie posiadający ziemi przenieśli się do miast, gdzie zatrudniano ich w zakładanych przez mieszczan dużych manufakturach i pierwszych fabrykach.

2. Na podstawie podręcznika oraz słowników i encyklopedii wyjaśnij pojęcia:

- **ogradzanie** – forma wywłaszczania chłopów w Anglii w wiekach XIII-XIX polegająca na ogradzaniu pastwisk i nieużytków przez właścicieli w związku z rozwojem hodowli owiec;
- **manufaktura** – forma produkcji przemysłowej oparta na podziale pracy i technice ręcznej;
- **fabryka** – zorganizowany na dużą skalę zakład produkcyjny opierający się na pracy maszyn i ludzi;

3. W oparciu o uzyskane informacje wyjaśnij różnicę między manufakturą a fabryką.

- **manufaktura** – produkcja ręczna, bądź przy użyciu prostych maszyn, wymagająca ze strony pracownika stosunkowo dużych kwalifikacji;
- **fabryka** – produkcja masowa, z udziałem maszyn, nie wymagająca dużych kwalifikacji;

Karta Pracy – Rewolucja Przemysłowa
Grupa II – Postęp techniczny

1. Na podstawie informacji zawartych w podręczniku, na ilustracjach i w tablicach historycznych przyporządkuj wynalazek do jego odkrywcy i podaj datę jego skonstruowania.

Wynalazek	Odkrywca	Data powstania
silnik parowy	James Watt	1782
ogniwo galwaniczne	Aleksander Volta	1800
parowiec pasażerski	Robert Fulton	1807
parowóz/pierwsza pasażerska linia kolejowa Darlington-Stockton	George Stephenson	1825
dagerotyp/fotografia	Louis Jacques Daguerre	1835
telegraf elektromagnetyczny	Samuel Morse	1837

2. Jakie skutki wywołało upowszechnienie się omówionych wynalazków?

silnik parowy – zastosowanie w przemyśle i komunikacji (parowiec i parowóz), rozwój przemysłu i komunikacji;

ogniwo galwaniczne – ogniwo prądowe (bateria), początkowo nie znalazło szerszego zastosowania, demonstrowane głównie w celach naukowo-poznawczych oraz jako ciekawostka w celach rozrywkowych;

parowiec pasażerski – zastosowanie w transporcie, wyparcie statków żaglowych, intensyfikacja transportu towarowego i pasażerskiego;

parowóz pasażerski – zastosowanie w transporcie, wyparcie dyliżansów, intensyfikacja transportu towarowego i pasażerskiego;

dagerotyp – utrwalanie obrazów, dokładniejsze udokumentowanie rzeczywistości

telegraf elektromagnetyczny – wzrost tempa przepływu informacji;

3. Który z wynalazków w sposób najbardziej znaczący przyczynił się do rozwoju przemysłu? Swoją odpowiedź uzasadnij.

Silnik parowy.

Jego zastosowanie wpłynęło na rozwój przemysłu oraz transportu na przestrzeni XIX w.

W obu tych dziedzinach silnik parowy znalazł zastosowanie jako niezastąpione źródło energii.

Karta Pracy – Rewolucja Przemysłowa

Grupa III – Początki przemysłu w Europie

1. Na podstawie informacji zawartych w podręczniku wyjaśnij dlaczego Wielka Brytania stała się w początkach XIX w. największa potęgą przemysłową na świecie?

Wielka Brytania posiadała liczne kolonie, które dostarczały surowców do produkcji i stanowiły rynek zbytu dla gotowych wyrobów.

2. Jakie zjawiska towarzyszyły rozwojowi przemysłu?

Wzrost wydobycia węgla kamiennego (podstawowy surowiec energetyczny) - w związku z upowszechnieniem zastosowania maszyny parowej, rozwojem kolei i hutnictwa.

Powstanie nowych okręgów przemysłowych – w Anglii (Liverpool, Manchester, Londyn), Nadrenii, Westfalii, Lotaryngii, Belgii, na Górnym Śląsku.

Budowa linii kolejowych – w związku z koniecznością przewożenia większej ilości surowców, towarów i osób.

3. Wyjaśnij dlaczego w Rosji i na południu Europy przemysł rozwijał się znacznie wolniej?

Przemysł rozwijał się wolniej, gdyż na wsi utrzymywały się stosunki feudalne.

4. Na podstawie przedstawionych tekstów opisz w kilku zdaniach Manchester w 1. poł. XIX w.

Alexis de Tocqueville o przemysłowych miastach Anglii w 1835 – Manchester

Trzydzieści czy czterdzieści manufaktur wznosi się na szczycie wzgórz [...]. Ich sześć pięter góruje nad krajobrazem [...] pozwala stwierdzić z daleka centralizację przemysłu [...] Małe uliczki starają się opleść niekompletne jeszcze człony tego miasta, stanowią obraz dzieła tworzonego w pośpiechu i nieładzie [...]. Niewiele z tych uliczek jest wybrukowanych, reszta to zwyczajne ścieżki [...]. Usłyszycie hałas pieców, ciężkie sapanie miechów [...] łatwo dostrzec bogactwo niektórych i mizериę większości, zaradność kilku fabrykantów, dla których pracują tysiące [...] słońce podobne do jasnoszarego dysku już nie próbuje nawet pokonać dymu; pod tą powłoką pracuje 300 000 ludzi.

Manchester w 1. poł. XIX w. był typowym miastem przemysłowym. W związku z szybkim rozwojem zabudowa była wznoszona pośpiesznie i w nieładzie. Nie dbano o harmonijny rozwój miasta i jego zabudowy. Dominowały w nim potężne budynki manufaktur, w których pracowała większa część ludności – ok. 300 000.

Karta Pracy – *Rewolucja Przemysłowa*
Grupa IV – Gospodarka w koloniach

1. **Wskaż na mapie *Posiadłości kolonialne w XIX w.* ważniejsze kolonie oraz podaj do którego państwa należały.**
2. **W oparciu o informacje uzyskane z podręcznika wyjaśnij specyfikę przebiegu rozwoju gospodarczego poza Europą w 1. poł. XIX w.**

W krajach pozaeuropejskich (z wyjątkiem Stanów Zjednoczonych) dominowała gospodarka surowcowa. Z koloni sprzedawano surowce (np.: rudy metali) lub słabo przetworzone produkty rolne (np.: cukier, bawełna, kawa, kauczuk, tytoń), gdyż wprowadzony był zakaz produkcji przemysłowej. Powszechnie wykorzystywano również pracę niewolników (zwłaszcza na plantacjach i w kopalniach).

3. **Kiedy po raz pierwszy zakazano handlu niewolnikami, a kiedy rzeczywiście zniesiono niewolnictwo?**

*Handlu niewolnikami zakazano podczas obrad kongresu wiedeńskiego w 1815 r.
Realnie niewolnictwo w Stanach Zjednoczonych zniesiono w 1865 r., a w Brazylii w 1888 r.*

4. **Wyjaśnij znaczenie koloni dla rozwoju przemysłu.**

Kolonie były źródłem surowców, bądź produktów słabo przetworzonych oraz stanowiły rynek zbytu dla produkcji przemysłowej z krajów europejskich.